

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quęstio tertia. Vtrum potentia generandi sit in filio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

perfectiorem ponit nec arguit plusquam non principiari. Et ideo talis principatio debet reduci in tale principium quod secundum se non dicat aliquam perfectionem, & hoc est in diuinis sola relatio.

40 AD RATIONE S principales similiter respondendum. Cum enim primo dicitur quod illud est principium generationis in quo genitum assimilatur generanti. Dicendum quod non est verum nisi sit generatio simpliciter uniuoqua, in qua genitum non solum recipit naturam a generante, sed cum natura etiam potentiam generandi similem, nisi incidat defectus & error naturae, ubi autem generatio est aequiuoca nec genitum consequitur potentiam generandi aliud, nec consequi potest, impossibile est quod illud sit potentia generandi quo genitum assimilatur generanti. Generatio autem in diuinis ex parte est quasi aequiuoca ut dictum fuit supra distinctio. 4. Genitum autem non consequitur similem potentiam generandi aliud. Et ideo principium generationis non est illud in quo genitum alteri assimilatur. Et iterum ubi dicitur principium generationis est illud in quo genitum assimilatur generanti, illa assimilatio est secundum diuersas formas numero differentes sub eadem specie quarum una potest esse principium alterius, ubi autem assimilatio est secundum eandem formam numero, tollitur necessario ratio principii & termini, quia in nulla productione potest idem numero esse principium & terminus, & sic est de essentia in diuinis.

41 Ad secundum dicendum quod sicut Aristoteles negauit quod relatio posset esse terminus actionis, ita negasset, & multo fortius, quod relatio posset constituere suppositum. Et quia nos non tenemus Aristotelem quantum ad hoc, imo dicimus quod relatio in diuinis constituit suppositum, ideo oportet negare illud quod communiter se habet ad hoc, scilicet quod relatio non possit esse terminus actionis vel etiam principium. Dicitur etiam fuit quod non omnino similiter loquendum est de potentia generandi in Deo & in creaturis, sicut nec de generatione & supposito generante.

42 Ad dictum autem Damasceni potest dici quod pro tanto dicit Damascenus quod generatio est opus naturae, quia per eam natura communicatur, & virtute naturae generatio fundamentaliter elicitur, quia relatio quae immediate actum generandi elicit fundatur in essentia, tamen non propter hoc est potentia generandi, quia potentia dicitur immediatum principium quo actus elicitur, vel potest dici quod Damascenus sub nomine naturae comprehendit quicquid pertinet ad rationem suppositi & sic relatio in diuinis sub nomine naturae continetur, cum Damascenus dicat quod generatio est opus naturae, vocat enim naturam omne principium quod agit necessario & non liberè, &c.

QVAESTIO TERTIA.

Vtrum potentia generandi sit in filio.

The. 1. p. q. 41. ar. 6. ad pr.

AD tertium sic proceditur. Et videtur quod potentia generandi sit in filio, quia perfecta imago perfecte imitatur illud cuius est imago, sed filius est imago perfectissima patris, ergo perfectissime imitatur ipsum potentia generandi, ergo, &c.

2 Item nulla scientia est in patre quae non sit in filio, ergo nulla potentia est in patre quae non sit in filio, ergo in filio est potentia generandi sicut in patre.

3 Ad idem est quod dicit Augustinus contra Maximianum, & habetur in littera, filius non genuit non quia non potuit, sed quia non oportuit, si ergo non quia non potuit, ergo potuit.

4 CONTRA si potentia generandi est in filio posito quod generet, nullum sequitur impossibile, sequitur autem scilicet quod esset immoderata generatio & infinitas filiorum, ergo haec potentia non est in filio. Quod autem hoc sequatur patet, quia potentia generandi diuina aut est terminata ad unum filium aut non, si sic, non erit in potentia generandi nisi in patre respectu illius filii. Si non, quia ratione potest in duos & in tres & infinitos: vel dicitur quare non.

RESPONSIO. duo sunt modi dicendi ad quaestionem istam. Prius est eorum qui dicunt quod potentia generandi dicit relationem paternitatis, quae cum non sit in filio nec potentia generandi est in ipso, & hic modus ut mihi videtur verior est & planior.

6 Alius modus est correpondens primae opinioni. Et est talis quod ipsum gerundium generandi potest accipi tripliciter, scilicet actiue, passiuè vel impersonaliter. Et primo modo potentia generandi est ut aliquis generet, & sic non est in filio quia filius non potest generare. Licet enim sola essentia sit secundum istos id virtute cuius sit generatio, tamen quia ipsa hoc non habet nisi in quantum est, secundum istos fecunda, quod ad primum actum qui est generare, ratio cuius fecunditatis sortitur nomen & rationem potentiae generatiuae. Ipsa autem ut sic non est in filio sed solum tali fecunditate expleta, ideo essentia ut habens rationem potentiae generatiuae actiue non est in filio.

7 Sed diceret aliquis contra hoc sic, omne absolutum commune est tribus personis, sed potentia generandi actiue est quid absolutum ut ponit prima opinio, ergo est in filio & in omnibus personis.

8 Et ad hoc dicunt quod illud quod est sic absolutum quod nullo modo connotat respectum, est commune tribus personis, sed absolutum, quod connotat respectum non est commune tribus, ut est sapientia genita quae tantum competit filio, potentia autem generandi actiue licet in se trinsecè non importet nisi solum absolutum quod est essentia, secundum istos tamen ut est ad generare ex quo sortitur nomen & rationem potentiae generatiuae, actiue connotat respectum paternitatis sibi coexistentem in persona in qua est sub ratione talis potentiae, & hoc propter praesentiam actus generandi respectu aliorum actuum, propter quod non est nisi tantum in prima persona & non in secunda vel tertia.

9 Si autem gerundium sumatur passiuè, sic potentia generandi est in filio. ut generetur & in solo filio. Sicut enim esse deum genitum competit soli filio, licet Deus sit nomen commune, sic potentia generandi passiuè competit soli filio propter respectum connotandum proportionalem ut in potentia generandi actiue.

10 Si autem ly generandi sumatur impersonaliter, sic dicunt quod potentia generandi est communis tribus personis. Nam potentia quae exercetur actus generandi est in qualibet persona, licet generare vel generari non sit in qualibet.

11 Sed ista non placent, primum non, quia supra ostensum fuit quod potentia generandi est relatio & non essentia ut sic. Nec secundum videtur valere, quia valde extraneus modus loquendi est dicere quod aliquis habeat potentiam generandi, quia haberet potentiam ut generetur, quemadmodum esset extraneum dicere quod paries habeat potentiam dealbandi, quia habet potentiam ut dealbetur aut quod ignorans habeat potentiam docendi, quia habet potentiam ut doceatur.

12 Secundò, quia talis responsio in nullo vadit ad intentionem quaestionis, nullus enim querendo vtrum in filio sit potentia generandi intendit querere vtrum filius habeat potentiam ut generetur, sed tantum ut generet, quia de hoc est difficultas si ponatur quod potentia generandi dicat tantum quid.

13 Tertium etiam non videtur bene dictum, scilicet quod potentia generandi (cum gerundium impersonaliter sumitur) sit in qualibet persona, quia verbum impersonale & si determinate non importat habitudinem ad personam agentem vel patientem, quia ex hoc impersonale dicitur, tamen importat eam in vniuersali & indeterminate: vbi gratia. Cum dicitur docetur impersonaliter, vel habet potentiam docendi prout est gerundium vbi impersonalis, non includitur determinate habitudo ad personam quae docet actiue vel determinate ad personam quae docetur passiuè, tamen nunquam verificatur, nisi pro persona cui competit aut competere potest actus docendi actiue vel passiuè, igitur licet ly generandi impersonaliter sumptum non includat determinate actionem vel passionem aut respectum ad generans vel genitum, includit tamen indeterminate, nec vnquam verificari potest quod in aliquo sit potentia generandi accipiendo impersonaliter, nisi cui competit aut competere potest generatio actiue vel passiuè.

Magistri Durandi de

sed generatio nullo istorum modorum potest competere esse, ergo nec potentia generandi etiam impersonaliter loquendo, quod est contra dictum tertium.

14. AD PRIMVM argumentum dicendum quod filius cum sit perfecta imago patris perfectissime imitatur patrem in his in quibus imitatio attendi solet, hæc autem sunt proprie quantitas vel qualitas, vel aliqua per modum quantitatis vel qualitatis accepta: unde de filio perfecte imitante patrem dicitur quod est tantus & talis sicut pater, secundum relationes autem non est proprie imitatio, quia nullus secundum eas dicitur similis aut dissimilis quod ad imitationem pertinet. Cum ergo potentia generandi dicat relationem intrinsicè secundum eam non debet attendi imitatio, sed solum secundum essentiam & materię essentialia in quæ transeunt quantitas & qualitas in diuinis, in his autem filius perfecte imitatur patrem, licet non in potentia generandi propter relationem quæ includit.

15. Ad secundum dicendum quod non est simile de scientia & potentia generandi, quia scientia merè est absolutum, & ideo est omnibus communis, potentia autem generandi includit intrinsicè relationem ratione cuius non potest omnibus conueniri.

16. Ad tertium dicitur quod Aug. dicere intendit quod non est impotentia in filio non posse generare, sed ex proprietate relativa sibi conuenit, &c.

DISTINCTIO OCTAUA.

Sententia literæ octauæ distinctionis in generali & speciali.

Nunc de veritate siue proprietate. Superius ostendit Magister trinitatem personarum in vnitatem essentię. Hic autem prosequitur de his quæ pertinent ad essentiam & personam. Sunt autem in diuinis tria, scilicet essentia communis, persona distincta, & proprietates distinguens. Et circa hoc quatuor facit. Primo enim determinat de pertinentibus ad essentiam, secundo de pertinentibus ad personas. Tertio de proprietatibus. Quarto comparat illa ad inuicem. Secunda in principio, cum dicitur: Nunc autem ad distinctionem personarum. Tertia in principio. 20. distinct. ibi, nunc de proprietatibus. Quarta in principio. 30. distinct. ibi post prædicta. Prima diuiditur in tres secundum tria attributa essentię quæ prosequitur. Primo enim determinat de essentię vnitatem, secundo de essentię incommunicabilitate, tertio de simplicitate. Secunda ibi, Dei autem solius. Tertia ibi, Eadem quæ sola. Prima in tres partes. Primo enim proponit suum intentum circa diuinæ essentię vnitatem. Secundo circa propositum mouet dubitationem. Tertio dubitationem soluit. Secunda ibi, hoc autem diligenter aduertendum. Tertia ibi. Ecce hoc dicit August. Tunc sequitur illa prima pars, dei etiam solius essentia, in qua determinat de ipsius Dei immutabilitate. Et diuiditur in duas. Primo proponit diuinam immutabilitatem. Secundo eam declarat per comparisonem ad creaturas. Secunda ibi, ut enim ait August. Hæc est diuisio & sententia Magistri pro ista lectione in generali.

2. In speciali sic procedit Magister. Et primo proponit quod diuina essentia est summæ veritatis, incommutabilitatis, & simplicitatis, veritatis, quia esse ei verissime conuenit, nam & a verbo essendi proprium nomen habet, & ostendit quod Dei esse secundum Hieronymum non habet præteritum nec futurum quod qualiter intelligendum sit aperit dicens, quod esse Dei non nouit præteritum, quia semper erat, non desinit esse, neque nouit futurum, quia semper fuit nec incepit esse. Et hanc expositionem confirmat per August. Postea contra hoc obicit dicens. Si enim esse diuinum non nouit præteritum vel futurum, quomodo ergo verba præteriti vel futuri temporis de eo dicuntur? Et responder ad hoc quod præterita verba de Deo dicuntur: non quia esse diuinum præterito vel futuro subiaceat, sed ad significandum diuinam æternitatem & permanentem ipsius perpetuitatem, subdit etiam quod esse diuinum non aduenit ei ab alio nec est accidens mutabile, sed naturaliter ei inest. Tunc sequitur illa pars Dei etiam solius in qua Magister primo proponit quod esse diuinum est incommutabile. Secundo probat hoc quatuor rationibus, quarum prima talis. In omni mutabili est aliquid secundum

Sancto Porciano

dum accidens quo mediante fit mutatio (id autem sumit ab Augustino) in Deo autem nihil est secundum accidens: ergo Deus est immutabilis. Secunda ratio est talis, quod habet verissimum esse semper seruat esse, Deus habet verissimum esse: ergo seruat semper esse, & omne tale incommutabile est: ergo Deus est incommutabilis. Tertia talis est, & sumpta est ab Apostolo, & potest sic formari, Omne quod mutatur moritur & mouetur secundum aliquid sui: quia dicit Aug. omnis mutabilis nonnulla est mors ipsa mutatio, sed Deus semper est immortalis, sicut dicit Apostolus: ergo Deus est immutabilis. Quarta ratio talis est, Omne quod mutatur mouetur vel per locum vel per tempus, sed Deus nullo motu mouetur: ergo Deus est immutabilis: Deus ergo non est mutabilis: ergo est immutabilis verè. Et hæc est sententia Magistri in speciali.

QUESTIO PRIMA.

Verum qui est vel esse, Deo conueniat proprie.

Hæc questio penult. ar. 1. non est apud Tho. Sed vide non multum distans vniuersaliorem. Tho. 1. p. q. 13. ar. 3.

Circa distinctionem istam queritur de entitate Dei. Secundo de eius immutabilitate. Circa primum duo queruntur. Primum est verum qui est vel esse Deo conueniat proprie. Et videtur quod non, quia nihil nominamus nisi secundum quod concipimus, sed conceptus quem habemus de Deo quia est, est maxime confusus & minime proprius: ergo & nomen huic conceptui correspondens minime est proprium, tale est qui est vel esse: ergo &c.

2. Item agens æquiuocum non communicat cum effectu in ratione quam largitur effectui, sicut sol non est calidus, quia causa est æquiuoca caloris, sed deus est causa æquiuoca respectu creature, & largitur esse ei: ergo non conuenit Deo esse. Et si non conuenit ei non est ei proprium.

3. IN CONTRARIVM est quod dicitur Exod. 3. Qui est, misit me ad vos, &c. Et arguitur per rationem sic. Cui soli competit nomen essentię illi proprium est esse, quia essentia ab esse dicitur vel e conuerso, sed soli Deo competit nomen essentię, ut patet per Hieron. ad Marcellum ubi dicit, Deus solus qui exordium non habet veræ essentię nomen tenuit, quia in eius comparisonem qui verè est, quia incommutabilis est, quasi non sunt quæ commutabilia sunt: ergo soli Deo proprie competit esse.

4. RESPONDEO. proprium diuiditur contra commune & contra translatum, & sic dicitur dupliciter. Dicimus enim quod homo proprie ridet, pratum autem dum floret ridere dicitur non proprie sed translative. Dicimus etiam quod homini proprium est ratiocinari sentire autem non, sed commune, licet vtrumque conueniat homini proprie prout proprium diuiditur contra translatum.

5. Si ergo questio querat de proprio prout diuiditur contra translatum (quod quidem habet rationem improprium) sic dicendum est quod Deo competit maxime proprie esse. Quod patet dupliciter. Primo sic. Illa nominatio est magis propria prout nunc loquimur de proprio que sumitur secundum cognitionem magis propriam, sed talis est per hoc nomen qui est vel esse: ergo &c. maior de se patet: minor probatur. Cum enim in hac vita non possumus videre Deum sicut in seipso est quencunque modum intellectus noster determinet, circa ipsum deficit semper a modo quo ipse in se est. Et ideo omnis affirmatiua cognitio de Deo quanto particularior est, tanto plus habet de improprietate determinando circa Deum modum qui in ipso non est, quanto autem vniuersalior est tanto minus habet de improprietate, talis autem est cognitio si est secundum quam imponitur ei hoc nomen qui est, &c.

6. Secundo sic illud nomen magis proprie competit Deo quod importat plures perfectiones vnicò modo & sine contradictione alicuius limitationis. ratio huius est, quia de his que sunt in creaturis ex quibus Deum cognoscimus & nominamus solę perfectiones Deo attribuuntur, sed eminentius quam sint in creaturis, quia in deo sunt perfectiones omnes generaliter sine exceptione, vnitè sine diuisionem, infinitè sine limitatione: ergo illud nomē magis proprie competit Deo quod importat plures perfectiones quoque ad primum, & vnicò modo quo ad secundum, & sine contradictione